

Český svaz včelařů, z.s.,
OKRESNÍ ORGANIZACE KROMĚŘÍŽ

O k r e s n í v č e l k a M á j a

1/2024

Vážení přátelé,

členové základních organizací Českého svazu včelařů v našem okrese, tak zase jsme o rok starší a už se těšíme na sezónu a doufáme, že letos nás naše včelky příjemně překvapí. My včelaři většinou žijeme v naději, že následující rok bude lepší než ty předchozí. V loňském roce jsme toho po včelařské stránce zažili hodně. Nejhorší zpráva byla, ač si to ještě všichni z nás neuvědomují, že se na našem území - na plzeňsku - objevila Sršeň asijská. Ale protože žijeme v naději, pokud by někde nějaká samička přežila, doufáme, že nepřežila letošní mrazy. Nicméně je třeba nastudovat vše o Sršni asijské, informací je dost, například na webových stránkách svazu a sledovat, zda se neobjeví v našem okolí. Pokus bychom tomu nechali volný průběh jak tomu bylo ve Francii, za pár let bychom zjistili, že je pozdě bycha honit. Také se budeme muset zamyslet nad léčením, pomalu přestává být naše dosavadní léčba účinná. Samozřejmě existují další způsoby, ale mezi námi je hodně včelařů, kteří nevěnují diagnostice a léčení včel dostatečnou péči. A to kdybychom společnými silami napravili, výsledky by byly lepší. K tomu by přispělo více osvěty ze strany nás funkcionářů, ale zejména více zájmu některých řadových včelařů. Sám jsem se přesvědčil, že mnoho z nás nemá čas navštívit členskou schůzi, nemá čas ani vytáhnout a přečíst si Včelařství a setkal jsem se v loňském roce i se „včelařem“, který 5. 8. Neměl vytočeno, protože „neměl čas“. Když pomínu skutečnost, že má v tu dobu již nenávratně poškozenou zimní generaci a tedy plné i úly roztočů, není to jen jeho věc, protože okolní včelaři pak logicky neví jak se zbavit roztočů, když jim ze sousedství neustále znovu přibývají. Ve Zlíně jsem navštívil setkání včelařů, které pořádají v zimním období jednou měsíčně. S radostí jsem se tam setkal s našimi včelaři z Morkovic. V březnu tam bude přednáška o chovu matek. Je tam výborná atmosféra a účast 50 až 80 včelařů. Kéž by byl takový zájem i v Kroměříži. V loňském roce jsme zorganizovali návštěvu včelařské výstavy a přednášek v Banské Bystrici, zájem nebyl velký, bylo nás 8. V letošním roce hodláme opět tuto akci 13. a 14. září opět navštívit. Přidali bychom i několik kulturních zážitků, plánujeme návštěvu kostela kde jsou nejstarší varhany a muzea hornictví. (Špania dolina). Jako každý rok i letos máme pro vás zajištěny matky – kontakty jsou níže ve Zpravodaji. I letos se můžeme potkat na pouti na Hostýně a vyslechnout si odborné přednášky. O akcích budeme průběžně informovat, sledujte náš Zpravodaj, čtete časopis Včelařství a také náš okresní i svazový web. Tak co si přát do nové sezóny? Budu stručný. Ať se nám daří!!!

Stanislav Doležel, předseda OV Kroměříž

Podpora včelařství ve Zlínském kraji

Alokace: 1 200 000 Kč, příjem žádostí do 8.3.2024 do 12:00 hodin. Informace na stránkách ZL kraje.

Aktuální zdravotní opatření

V tomto období již nenapravíme nic z toho, co jsme zanedbali. Pokud jsme správně ihned po vytočení zaléčili a zavčas a dostatečně zakrmili, máme z poloviny vyhráno. Pokud máme poctivé a zodpovědné včelaře ve svém okolí, tedy naše sousedy, naděje na úspěšné přezimování se zvyšuje. Další kámen úrazu je počasí. Nevadí zima, i když je dlouhá. Nejhorší je, když včelstva z jara založí plodové těleso a potom přijde dlouhodobé ochlazení. To nás postihlo před dvěma lety, když včely skoro celý duben nevyletěly. Tam, kde se včely rozjely v březnu, během ochlazení v dubnu zeslábly až o polovinu. Jeden můj známý má včelstva v Hostýnských horách a se strachem se šel podívat až v květnu do včel. Zatím co v nížině byly včelstva značně oslabené, ty v horách březnové oteplení moc nezaznamenaly a tak se rozjely později, ale bez problémů. Takže únorové a březnové „podněcování“ může být někdy i kontraproduktivní. V současnosti máme odebrání měl k vyšetření. Pro mnohé z nás je „splněno“. Ovšem je třeba mít stálý přehled a až do proletu sledovat spad v jednotlivých úlech. Po oteplení už nám začínají úřadovat mravenci a tak nám zkreslují sledování spadu. Dá se tomu předejít, třeba se namažou okraje podložek tukem. Dají se použít i jiné metody diagnostiky, třeba CO₂. Ale k tomu je třeba určitých vědomostí a ty získáme jen aktivním přístupem k této problematice. Některé včelaře až nudí, že čtou i v našem Zpravodaji pokyny stále dokola. Ale na druhé straně mi nad dotazy jiných včelařů kolikrát zůstává rozum stát, připadají jakoby neuměli číst a právě spadli z Měsíce. *FR*

Náš svaz žije

Koncem roku se zdálo že to ve svazu vře a někteří naši členové nám tlumočili zaručené zprávy, že úbytek členů bude v některých ZO až 75%. Proto vedení svazu přijalo opatření, aby byly členské příspěvky zaplacený do 30.11. 2023 a to z toho důvodu, aby se zajistilo lednové číslo časopisu Včelařství podle počtu členů svazu. V minulosti byla splatnost příspěvku do konce kalendářního roku, nicméně i tak se některé ZO opožďovaly i o měsíc nebo dva. Ale vyskytly se i takové ZO, které poslaly příspěvky až v červnu. Jaká je skutečnost v současné době? Včas, tedy ke dni 30.11. 2023 zaplatilo příspěvek 98% členů. K 11.1.2024 máme 50 500 členů včetně 2 000 členů bez včelstev. Oproti minulému roku je to pokles o cca 5 000 členů z toho většina je členů bez včelstev. Většinou to byli rodiní příslušníci, kteří dostávali Odborné překlady. Tyto překlady svaz z finančních důvodů přestal vydávat. Aby se informace ze zahraničních časopisů dostaly k našim členům, vychází jako příloha 6x ročně v časopise Včelařství. Neuzavřené nebo nezaplacené členské příspěvky má „jen“ 6 základních organizací. V současné době máme 1 089 ZO a v nich je 50 500 členů. Tolik suchých čísel statistiky. To, že se nenaplnily černé scénáře některých pesimistů nás těší a zároveň zavazuje vedení svazu, aby pro své členy dělalo maximum.

Bohužel, jako všude se i u nás vyskytuje pár jedinců, kteří hledají jakoukoli záminku k tomu, aby vedení svazu očernili. Není jich mnoho, ale o to víc se snaží, aby jich bylo hodně slyšet. Dokonce někteří aktivní jedinci jdou tak daleko, že se snaží najít jakoukoli chybu na rekonstrukci našeho domu v Křemencové a volají na stavební úřad Prahy 1. Kdyby je vedla jen zvědavost. Ale oni dokonce přesvědčují úředníky, že se na Křemencové pracuje bez povolení. Samotní úředníci kroutí nevěřičně hlavou, jaké „přátele včelaře“ mezi sebou máme. A pak jsou logicky ve střehu a jakékoli povolování dalších stavebních etap z jejich strany podléhá až odtažitě opatrnosti. Další povolení nutná k pokračování prací pak stavební úřad podrobně zkoumá a jejich vydání trvá déle. Toto samozřejmě zdržuje práce na probíhající rekonstrukci. Přitom by stačilo, kdyby si ti hodně kritičtí a hlasití kolegové vybalili časopis Včelařství a přečetli pravidelné rubriky „Report Křemencova“, pak by nemuseli nikam volat a dělat našemu svazu ostudu.

Věřit ještě pyrethroidům?

Pyrethroidy jsou insekticidní (hubící hmyz) a akaricidní (hubící roztoče) látky, které se ve včelařství používaly či ještě používají pro hubení roztoče *Varroa destructor* ve včelstvech. V České republice se jedná o tau-fluvalinat, acrinathrin a flumethrin. Tyto látky se používaly v dlouhodobých nosičích pod označením „Gabon“. Posledním použitelným a dostupným gabonem je ten s obsahem flumetrimu – Gabon flum. Vyrábí jej Výzkumný ústav včelařský v Dole.

Problémem pyrethroidů je, že při dlouhodobém používání dochází u cílových organismů ke vzniku rezistence a léčivo pak ztrácí svou účinnost. Používání vyšších než účinných koncentrací vede ke vzniku rezistence tím rychleji. Stejně jako i kontakt parazita, v našem případě *Varroa destructor* s koncentrací, která není pro něj již letální (smrtelná).

Výrobci léčiv s pyrethroidy provádí zároveň monitoring jejich účinnosti, jinými slovy tedy zjišťují, do jaké míry se již vyvinula rezistence na účinnou látku v populaci roztočů na území, kde se tato léčiva používají. Léčivo je považováno za neúčinné, pokud se jeho účinnost pohybuje již na hranici 80%. To se zdá být až příliš přísné, ale pokud si to vztáhneme na případ roztoče *Varroa destructor*, kdy při napadení včelstva řekněme 1000 ks roztočů by po léčbě přežilo ještě 200 ks s tím, že na tuto účinnou látku jsou rezistentní, pak je to ještě stále hodně roztočů na to, aby mohla být léčba (tlumení varroázy) považována za úspěšnou. Při předpokladu, že přeživší roztoči budou mít také rezistentní potomstvo, je další použití účinné látky na pováženo.

Z tohoto důvodu byly v minulosti vždy k dispozici 2 gabony s odlišnými pyrethroidy. Nejprve tau-fluvalinat a acrinathrin, pak tau-fluvalinat a flumethrin. Tyto se každoročně střídaly a na podzim byly doplněny použitím amitrazu (Varidol), který měl za úkol přežívší roztoče s rezistencí zcela eliminovat. Amitraz je nesystémový (neudrhuje a nerozvádí se dlouhodobě v živé tkáni) insekticid a akaricid, který není pyrethroid a v našich podmínkách na něj zatím není prokázána rezistence.

Přestože byl popsán mechanismus používání chemických léčiv u nás dlouhodobě úspěšně organizován a řízen, použití u koncových včelařů nebylo vždy v důsledku správně provedeno a díky tomu míra rezistence v populaci roztočů stále stoupala. A jelikož rezistence na jakoukoliv podobnou látku ze skupiny pyrethroidů, které mají stejný mechanismus účinku, nastává relativně brzy po jejím uvedení, tak i použití Gabonu flum čeká v brzké budoucnosti stejný problém, jako používání gabonů předcházejících.

Podíl rezistentních roztočů v populaci určuje pracoviště Výzkumného ústavu včelařského v Pekařově. V loňském roce jsem poslal na rozbor 2 vzorky roztočů z dvou protilehlých konců ZO Kroměříž.

Grafy s popisem:

Z uvedeného vyplývá, že podíl rezistentních roztočů v populaci je významný. Po konzultaci s pracovníky VÚVČ. jsem zjistil, že to je již v populaci roztočů běžná praxe.

Co z toho plyne pro praxi?

Pokud ještě uvažujeme o používání gabonových pásků, musíme si uvědomit, že při jisté míře rezistence se již nejedná o tak účinný léčebný zásah, že by stačil provést jen tento. Jinými slovy, použití gabonů musí být doplněno ještě léčebným zásahem jinou účinnou látkou, která úspěšně eliminuje roztoče, které nezlikvidoval gabon. Samozřejmě nemůžeme použít byt' jiný pyrethroid a jelikož se jedná o období sezony, kdy je v úle přítomen plod, musíme toto zohlednit při použití jiných léčebných metod.

Použití gabonů bylo určeno na dobu jedné generace plodu, tedy min. 21 dní, doporučeno bylo odstranit pásky z úlu 30 dní od vložení. Cílem bylo zasáhnout všechny roztoče, i ty, kteří se vyskytovali pod víčky plodu, aby po vylíhnutí včely byli zlikvidováni. V případě, že je v úle přítomen i trubčí plod, fáze zavíčkovaného plodu je 14 dní.

Po vložení gabonových pásků dochází k roznášení účinné látky z pásku včelami po celém úle. Z počátku v plné dávce, časem však koncentrace účinné látky klesá. V případě, že část roztočů je odolná k nižší, než účinné dávce, zůstávají po opuštění buňky po vylíhnutí včely již v úle naživu a to třeba dříve, než za 10-12 dní od vložení pásků. Z mých pokusů s gabony s tau-fluvalinatem již před několika lety padali roztoči po vložení pásků do úlů 6 – 8 dní a pak spad klesal. Po vložení dalších 2 pásků se spad roztočů obnovil.

Je otázkou na každého jednotlivého včelaře, zda se chce držet používání gabonů a násobit používání. Jak je však patrné, není to dlouhodobě udržitelná cesta.

Používání gabonů mělo svou výhodu jednoduchého a jednorázového použití. Tento bonus je však již minulostí. Navíc si musíme připustit, že se jedná o léčbu syntetickými chemickými látkami. Pokud stejného účinku můžeme dosáhnout použitím přírodních látek, je to rozhodně přijatelná výzva. Co je však nejdůležitější, tak to, že je dlouhodobě udržitelná. Alespoň dle letitých zkušeností ze zahraničí, kde problémy s používáním syntetických léčiv řešili včelaři již před více než 15ti lety a dnes je tlumení varroázy čistě záležitostí přírodních látek jako jsou kyselina mravenčí, kyselina šťavelová, thymol a nebo termoterapií.

Pavel Buřinský

Vážení chovatelé, v uplynulé sezóně jste se zúčastnili unikátního průzkumu souvisejícího s tlumením varroázy. Z Dálného východu zavlečení roztoči varroa trápí naše včelstva už čtyři desetiletí. Bez pomoci včelaře včelstva invazi parazitů podlehnou. Používaná léčiva jsou založena na několika účinných látkách. Musíme mít na zřeteli, že v populaci parazita se mohou vůči léčivům v některých případech vyskytnout případy odolnosti, neboli rezistence. Je-li rezistence dědičná, pak může v populaci parazita převládnout odolná varianta roztočů a léčba včelstev některým přípravkem není dostatečně účinná. Aby se včelaři mohli při objednávkách léčiv správně rozhodovat, vyvíjíme metodiku molekulárně genetické detekce výskytu mutace odpovědné za rezistenci roztočů varroa vůči pyrethroidům. Zaslali jste do naší genetické laboratoře na Pokusném včelíně v Pekařově vzorky roztočů ze svých stanovišť. Z kapacitních a finančních důvodů jsme DNA zaslaných roztočů analyzovali ve směsném vzorku z deseti jedinců, zpravidla 4 opakování z jednoho stanoviště. Tam, kde bylo ve vzorku méně než čtyřicet roztočů, vyšetřili jsme všechny, opět po deseti, ale opakování bylo jedno až tři. Hledané varianty úseku DNA (tedy běžný nebo mutovaný) jsou na přiložených grafech zobrazeny buď zeleně, nebo červeně. Pokud červený peak protíná vodorovnou červenou čáru, znamená to výskyt alespoň jednoho prokazatelně odolného roztoče. Tento nález se nemusel opakovat 4x, v některých deseticích roztočů byli jen jedinci bez mutace. Ze souhrnných datových podkladů pak byl proveden propočít pro zařazení jednotlivých vzorků, resp. stanovišť včelstev, do jedné ze tří kategorií: I. Stanoviště bez výskytu rezistence. To znamená, že léčba pyrethroidovými nosiči (např. Gabon) by měla být plně účinná. II. Stanoviště, kde ve směsném vzorku byla detekována významná rezistence k pyrethroidům v dlouhodobých nosičích. Zde je třeba na několik let zaměnit pyrethroidy za kyseliny. III. Stanoviště, kde ve směsném vzorku byla

detekována nastupující nebo ustupující rezistence k pyrethroidům v dlouhodobých nosičích. Pokud se zde bez přerušení léčí pyrethroidovými pásky po řadu let, bude se situace pravděpodobně ještě zhoršovat. Je-li na stanovišti tento stav po delší přestávce v aplikaci pyrethroidů, může se vracet populace citlivá. Než však bude možno se vrátit ke Gabonům, je třeba počkat a měření opakovat. Děkujeme, že jste se letos sběru vzorků zúčastnili. Podařilo se analyzovat roztoče z více než 1500 včelstev z 98 stanovišť po celé České republice. Varovná míra rezistence je na jedné pětině analyzovaných stanovišť. Na 60 % analyzovaných stanovišť nebyly touto metodou zjištěny známky rezistence. Ve výzkumu je každopádně třeba pokračovat a hlavně také porovnat výsledky laboratorních rozborů DNA s měřením účinnosti léčení v terénu.

V Dole, 1. 11. 2023

Naše nabídky: heslo „volá KROMĚŘÍŽSKÁ VČELKA MÁJA“

Přednáška ve Zlíně

Včelař spěchající na přednášku Víta Marady Chov matek. Přednáška se koná 20.3.2024 v 18:00 hod. ve Zlíně. (Občanské centrum Zlín, Kvítková 7176). Vítek chová matky doma v Hovoranech a v rakouském Mistelbachu, kde včelařil známý Quido Sklenar. Proto logicky rozchovává jeho legendární Sklenarku. Na této přednášce si můžete přímo od Vítky Marady matky objednat. Další informace či dotazy rád zodpoví organizátor na mailu: Libor.Dubcak@seznam.cz

Mezistěny z vlastního vosku

Máme dobré zkušenosti s včelařem a výrobcem mezistěn Josefem Zádrapou. Přítel Zádrapa vyrábí mezistěny na Vsetíně, prohlédli jsme si jeho provozovnu, panuje zde pořádek a absolutní čistota, k výrobě používá nerezové stroje, mezistěny vám vyrobí z vašeho vlastního vosku, takže máte jistotu, že neberete zajíce v pytli. Adresa je Hluboké 760, Vsetín, e-mail: jzadrapa@seznam.cz, telefon [605 518 561](tel:605518561). Takže na základě našich zkušeností s čistým svědomím doporučujeme.

Matky

Tak jako v loňském roce jsme zajistili pro vás i letos matky od chovatelů, s jejichž matkami máme několikaleté dobré zkušenosti. Zde jsou kontakty.

Václav Srkala - tel: 608 120 121 Kelč (okres ZL) osobní odběr

Milan Bečka - tel: 774 204 714 Lučice (okres HK) - (Linie Singer a Sklenar) - poštou i osobní odběr

Karek Vrzáň - tel: 608 120 121 Kosice(okres HK) - (Linie Singer a Sklenar) - poštou i osobní odběr